

κάλλος τῆς εορτῆς, ἦθεν ἀντίς νά παραπονεθῶ πρέπει νά ὁμολογήσω χάριτας πρὸς τοὺς φίλους μου, παραινέτας· πρὸ πάντων πρέπει νά εὐχαριστήσω τὸν Κύριον Λεόπουλον βουλευτὴν τῆς Σπάρτης, ὁ ὁποῖος μού ἔδωκεν οὕτως εἰπεῖν τὴν γλύκα τοῦ θέματος, καὶ ὀρθῶς ἐμπνεύσθη ὁ ἀξιόλογος φίλος, ἐπειδὴ τὸ δημόσιον πνεῦμα κερδίζει, ὅταν ἀνάλογος λόγος ἐξηγήσῃ τὴν ἔννοιαν τῶν ἐθνικῶν πανηγυριῶν, καὶ μὰ τὴν ἀληθειαν, ἂν ἡ ὀλομέλεια τοῦ ἔθνους εἴτε μικροί, εἴτε μεγάλοι, ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀθῶοι, ἐννοήσωμεν τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς σημερινῆς εορτῆς, ὅα εὐχαριστήσωμεν περιπλέον ἀπὸ τὸ ἐλπίζομενον τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀμήν.

ΟΙ ΔΥὸ ΜΑΘΗΤΑΙ.

ΥΠΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ.

(Μετὰφρασις Δ. Κ.)

---*~*~*---

1.

Ὁρκος.

Τὴν 1 Δεκεμβρίου τοῦ 1703 ἔτους, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ Πάππα Κλήμεντος ΙΑ' περὶ τὴν 4 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, τρεῖς νέοι, οὗς εὐκόλως ἠδύνατό τις νά γνωρίσῃ ὡς μαθητὰς τοῦ ἐν Βονωνίᾳ Πανεπιστημίου, ἐξεληθόντες τῆς πόλεως διὰ τῆς πύλης τῆς Φλωραντίας, ἐβάδιζον πρὸς τὸ ὠραῖον κοιμητήριον, ὅπου ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται μάλλον τερπνὸς περίπατος ἢ νεκροταφεῖον.

Καὶ οἱ τρεῖς διδενον βήματι ταχεῖ, περιβεβλημένοι μεγάλους μανδύας, καὶ ἔβλεπον ὀπισθεν τῶν, ὡς ὑποπτευόμενοι μή τις παρηκολούθει αὐτούς.

Εἰς δὲ τούτων ἐκρυπτότετι ὑπὸ τὸν μανδύαν του καὶ εὐκόλως ἠδύνατό τις νά ἐννοήσῃ ὅτι τὸ κρυπτόμενον ἦτον ζεύγος ξιφῶν.

Ἐλθόντες πλησίον τοῦ τοίχου τοῦ κοιμητηρίου, ἀντὶ νά ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν τῶν μέχρι τῆς εἰσόδου, ἐτράπησαν πρὸς δεξιὰ, καὶ ἐβάδιζαν κατὰ μῆκος τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς, εἰς τὸ ἄκρον δὲ αὐτῆς ἐστρεψάν πρὸς ἀριστερὰ, καὶ προχωρήσαντες πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, εἶρον ἐκαὶ τρεῖς ἐτέρους νέους, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκάθηντο, ὁ δὲ τρίτος ἕστατο. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι νέοι ἐφαίνοντο ὅτι περιέμενον αὐτούς.

Ἄμα δὲ ἰδόντες τούτους ἐρχομένους, οἱ μὲν καθήμενοι δύο ἠγέρθησαν, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς προῦπάντησίν των, ὁ δὲ ἑστάμενος ἀπεμακρύνθη τοῦ τοίχου.

Καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ὡσαύτως περιβεβλημένοι μανδύας· τὰ δὲ κράσπεδα τοῦ μανδύου τοῦ ἐνός,

ἀνυφούντο ὑπὸ τῶν αἰγμάτων ἐνός ζεύγους ξιφῶν. Οἱ μὲν τέσσαρες νέοι προσπορεύθησαν ἕως οὗ συντητήθησαν, οἱ δὲ δύο ἐστάθησαν ὀπισθεν ἕκαστος εἰς τὴν θέσιν του, οὕτως ὥστε, ὅτε οἱ τέσσαρες ἐνωθέντες ἐσχημάτισαν σύμπλεγμα, οἱ δύο μεμονωμένοι εὑρέθησαν μακρὰν ἀμφοτέροι εἰκοσι βήματα, καὶ ἐπομένως εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντ' ἀβημάτων ἀπ' ἀλλήλων.

Οἱ τέσσαρες νέοι συνδιελέχθησαν ἐπὶ μικρὸν, μετὰ τὸ ζωνρότατον, ἐν ᾧ οἱ δύο μεμονωμένοι ἐφαίνοντο ἀλλότριοι τῆς συνδιαλέξεως· ὁ μὲν ἐτράπη τὸ ὑγρὸν χῶμα μετὰ τὴν ῥάβδον του, ὁ δὲ ἔκοπτε τὰς κορυφὰς τῶν ὀνακκινθῶν μετὰ τὴν ἰδικὴν του.

Δεῖς ἢ τρεῖς διέκοψαν τὴν συνδιάλεξιν, καὶ ἕκαστος τὸ ἐν τὸ μέσῳ σύμπλεγμα διαλυόμενον ἐσχηματίζετο διπλοῦν περὶ τοὺς μεμονωμένους νέους ἀποτελοῦντας τὰ πρωτεύοντα πρόσωπα.

Ἐκαστος δὲ ἔβλεπε αὐτοὺς ποιῶντας σημεῖα ἀποφατικά, ἅτινα ἐδήλουν ὅτι δὲν συνεμερίζοντο τὴν γνώμην τῶν συντρόφων των, καὶ ὅτι δὲν ἐνέδιδον εἰς τὰς προτροπὰς των.

Τέλος πάντων ἐν ᾧ αἱ διαπραγματεύσεις παρετείνοντο, καὶ ἐφαίνοντο ὅτι δὲν θέλουσιν ἐπιφέρει οὐλικὴν λύσιν, οἱ φέροντες ὑπὸ τοὺς μανδύας τὰ ξίφη ἀπέθεσαν αὐτὰ, καὶ παρέδωκαν πρὸς τοὺς συντρόφους των ἵνα τὰ παρατηρήσωσι.

Τὰ ἐξέτασαν λοιπὸν μετὰ μεγίστης ἐπιστάσεως ἦτον δὲ προφανές ὅτι οἱ νέοι συνεζήτουν περὶ τοῦ σχήματος τῶν ὀπλων, ἐξ ὧν ἐμελλε νά προκύψῃ κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦτον ἡ δεινότης τῆς πληγῆς. Ἐπὶ τέλος διαφωνήσαντες περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ξιφῶν, ἐβρίψαν νόμισμα ἐπὶ τὸν ἀέρα, ὅπως ἀποφασισθῇ παρὰ τῆς τύχης.

Ἡ τύχη ἀπεράνθη, καὶ τὰ μὴ ὀρισθέντα ξίφη ἀρέθησαν κατὰ μέρος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐνευσαν πρὸς τοὺς δύο μεμονωμένους νέους, αἵτινες πλησιάζαντες ἀλλήλους, καὶ ἀντιχαιρετισθέντες μετὰ ελαφρὸν κίνημα τῆς κεφαλῆς, ἐβρίψαν χαμαὶ τοὺς μανδύας των.

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἐνέπηξε τὴν ῥάβδον του εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ ἐβρίψε τὴν ἰδικὴν του ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων του. Προσελθόντων δὲ καὶ τῶν δύο, εἰς τῶν συντρόφων των ἐνεχείρισε πρὸς ἕκαστον ἀνὰ ἓν ξίφος ἐκ τῆς λαβῆς, διασταυρώσας τὰς δύο αἰχμάς· καὶ ὀπισθοδρομήσας ἐφώνησε τὴν λέξιν, ἱμπρός.

Καὶ ταυτοχρόνως ἀμφοτέροι ἐτοιμασθέντες εἰς ἐπίθεσιν, συνέπλεξαν τὰ ξίφη των μέχρι λαβῆς. Ἀμφοτέροι δὲ ἔκαμον ἐν βῆμα πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ εὑρέθησαν εἰς ἀμυναν ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο τῆς αὐτῆς σχεδὸν δυνάμεως, ἀλλὰ δυνάμεως μετρίαις.

Μετὰ τινὰ δευτερόλεπτα, τὸ ξίφος τοῦ ἐνός εἰσέδυσε σχεδὸν ὀλόκληρον εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀντιπάλου του.

— Ἐπληρώθη, ἀνέκραξεν ὁ ἐπενεγκὸν τὸ τραῦμα· καὶ πηδῆσας πρὸς τὰ ὀπίσω κατεβίβασε τὸ ξίφος, τρωτῶν πάντοτε θέσιν ἀμυντικὴν.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος, ὄχι.

— Ναι!

— Καὶ ὁ τελευταῖος λαλήσας παρετήρησε τὴν λεπίδα τοῦ ξίφους καθήμαχμάνην κατὰ τὸ τρίτον τοῦ μήκους.

— Τίποτε, τίποτε, εἶπεν ὁ ἕτερος, προβάς ἐν βήμα πρὸς τὸν ἐχθρόν.

— Ἀλλὰ κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην βεβήθρον αἷματος ἀνέβλυσεν ἐκ τῆς πληγῆς, ἡ κρατοῦσα χεὶρ τὸ ξίφος ἀφέθη, τὸ ὄπλον ἔπεσε κατὰ γῆς, ὁ τραυματισθεὶς ἐβήξε μετὰ κόπου, καὶ θελήσας νὰ πύσῃ δὲν ἠδυνήθη· μόνον ἀφροὶ αἵματος ἐβαψάν τὰ χεῖλη του.

Δύω ἐκ τῶν νέων τούτων ἦσαν μαθηταὶ τῆς χειρουργίας.

— Λάβουλε! ἀνέκραξαν, ἰδόντες τὰ συμπτώματα ταῦτα δεικνύοντα ὅτι ἡ πληγὴ ἦτον κίρνια.

Καὶ τῶντι, ὁ πληγωθεὶς ἐκλινεν εὐθὺς σχεδὸν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐκλονήθη, ἐστράφη περὶ ἑαυτὸν, καὶ ἀνατινάσσων τοὺς βραχίονας του ἔπεσεν ἀφῆς στενχυμόν.

Οἱ δύο μαθηταὶ τῆς χειρουργίας ἔδραμον πρὸς τὸ σῶμα τοῦ συντρόφου των, ὁ μὲν ἀνοίξας τὴν θήκην τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων του, καὶ λαβὼν γυψτέριον ὅπως φλεβοτομήσῃ τὸν πληγωθέντα, ὁ δὲ, ὅστις εἶχεν ἀνασηκίωσει τὴν χειρίδα, κατεβίβασε τὸν βραχίονα, λέγων·

— Τὰ πάντα εἶναι ἀνωρελῆ, ἀπέθανε.

Τὴν λέξιν ταύτην ἀκούσας ὁ μείνας ὄρθιος ὠχρίασεν ὡς εἰ ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ ὁ ἴδιος. Τινάξας δὲ μακρὰν τὸ ξίφος ἔδραμε πρὸς τὸ πτώμα τοῦ ἀντιπάλου του, ἀλλ' οἱ δύο μάρτυρες τὸν ἐσταμάτησαν. — Στάσου, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν· τὸ δυστύχημα εἶναι ἀνεπανόρθωτον· δὲν πρόκειται νὰ θρηνηθῆς, ἀλλὰ νὰ διαβῆς τὰ σύνορα. Ἐχεις χρήματα;

— Ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ σκεῦδα νομιζῶ. Καὶ οἱ ἄλλοι ἐρευνήσαντες τὰ θυλάκιά των,

— Ἴδου λάβε, εἶπεν, καὶ οἱ τέσσαρες ὁμοφώνως, καὶ ἀπέλθε χωρὶς νὰ χάσῃς καιρόν.

Ὁ νέος, ἐνδυσθεὶς ἀνέλαβε τὸν μανδύαν του, καὶ ἀφροῦ τινῶν μὲν ἐθλίψε τὴν χεῖρα, ἄλλους δὲ ἐνηγκαλίσθη κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς οἰκειότητος, κατευθύνθη πρὸς τὰ Ἀπέννινα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐγένεν ἀφανὴς ἐν μέσῳ τοῦ πρώτου σκότους τῆς νυκτός.

Τὰ δὲ βλέμματα τῶν τεσσάρων νέων τὴν παρηκολούθουν μέχρις οὗ ἐγένεν ἄφαντος.

— Καὶ ὁ Ἀντώνιος; ἠρώτησέ τις αὐτόν.

Καὶ ἀπάντων τὰ ὄμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸ πτώμα.

— Ὁ Ἀντώνιος!

— Ναί! Τί θὰ τὸν κάμωμεν;

— Θὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὴν πόλιν· βεβήθως δὲν θὰ τὸν ἀρίσωμεν ἐδῶ.

— Ἀναμριδύλω; ὄχι, ἀλλὰ τί νὰ εἰπώμεν;

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀπλοῦστατον· θὰ εἰπώμεν ὅτι περιεφερόμεθα καὶ οἱ τέσσαρες ἐκτός τῶν τειχῶν, ὅταν αἴφνης ἴδαμεν τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν Ἐκτωρ μονομαχοῦντας· καὶ ἐτρέξαμεν μὲν ἀμέσως, ἀλλὰ πρὶν πλησιάζωμεν ὁ μὲν Ἀντώνιος ἔπεσε νεκρὸς, ὁ δὲ Ἐκτωρ ἐστράφη εἰς φυγὴν, πρὸς τὸ μέρος τῆς Μοδένης.

— Καλά!

Καὶ τούτου γενομένου ὁμοφώνως δεκτοῦ ἔκρουσαν τὸ δεύτερον ζεῦγος τῶν ξίφων εἰς τοὺς θάμνους, καὶ περιβαλόντες τὸν νεκρὸν μὲ τὸν μανδύαν του, μετέφεραν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν.

Καὶ εἰπόντες πρὸς τοὺς φυλάσσοντας τὴν πύλιν αὐτῆς ὅ,τι προηγουμένως συνερώνησαν, ἔβαλαν τὸ πτώμα εἰς φρεῖον, καὶ διὰ τεσσάρων ἀγθοφόρων τὸ ἔφεραν εἰς τὴν οἰκίαν ἐν ἣ κατώκει. Ἀπηλλάγησαν δὲ καὶ ἀπὸ τὸ ἕμισυ τῆς λύπης, διότι ὁ Ἀντώνιος ἦτον Βενετὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του δὲν κατώκει εἰς Βολωνίαν. Ἀπεράτισαν μόνον ν' ἀναγγεῖλωσιν αὐτῇ τὴν θλιβερὰν εἰδήσιν δι' ἐπιστολῆς ἣν ἀνέλαβε νὰ γράψῃ εἰς αὐτὸν, ὃν Βενετὸς, καὶ γνωρίζων τὴν οἰκογένειαν τοῦ φανεθέντος.

Ὁ νέος δὲ οὗτος ὅστις ἦτον ἐκ τῶν τριῶν τῶν διὰ τῆς πύλης τῆς Φλωραντικῆς ἐξελθόντων, ὠνομάζετο Ἰωσήφ Σκαμόζης, ὁ δεύτερος ἐλέγετο Γκίτάνος Ῥωμανιώλης ἐκ Βελλέτρης, καὶ ὁ τρίτος ἦτον ὁ πατὴρ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

Εἶπομεν περὶ τοῦ νεκροῦ πᾶν ὅ,τι εἶχομεν νὰ εἰπώμεν· ἄς ἀκολουθήσωμεν ἤδη τοὺς ζῶντας εἰς τὸν μικρὸν θάλακρον τὸν κείμενον εἰς τὸ τρίτον πάτωμα οἰκίας τινὸς μετερχομένου τὸ ἐμπόριον τοῦ ἐνοικιάζειν καταλύματα πρὸς τοὺς μαθητάς.

Ἡ ἐβδόμη ὥρα τῆς νυκτός ἐσήμαινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δομηνίου, ὅτε οἱ νέοι μας, ρίψαντες τοὺς μανδύας των ἐπὶ τῆς κοινῆς αὐτῶν κλίνης, ἐκάθησαν ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου εἰς δύο πλευρὰς τραπέζης, ἐφ' ἧς ἔκειε λύχνος τρεῖς ἔχων θρυαλλίδας, ὡς σύνηθες καὶ σήμερον ἐστὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ μίαν μόνη τῶν θρυαλλίδων ἔκειε διαχέουσα ἀμυδρὸν φῶς εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἄς εἰπώμεν τι καὶ περὶ τῶν δύο τούτων νέων ἐφ' ὧν μέλλει νὰ συγκεντρωθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συμβάντων αὐτῶν διηγοῦμεθα.

Ὁ μὲν ὠνομάζετο, ὡς εἴρηται, Ἰωσήφ Σκαμόζης ἐκ Βενετίας, ὁ δὲ Γαστάνος Ῥωμανιώλης ἐκ Ῥώμης.

Ὁ Ἰωσήφ διάτρεχε τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας· ἦτον δὲ υἱὸς φυσικὸς σημαντικοῦ ἀνδρὸς χαρτηγῆσαντος αὐτῷ μικρὰν περιουσίαν ἐξ ἧ ὀκτὼ χιλιάδων φράγκων κατ' ἔτος, καὶ ἀφέντος αὐτὸν ἐλεύθερον καὶ μόνον εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ ἕτερος τούναντίον ἀνῆκεν εἰς τιμίαν οἰκογένειαν ἐμπορευομένην ἐν Ῥώμῃ καὶ ἔχουσαν εἰς Βελλέτρην κτῆμα, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Γαστάνος.

Ἡ διάφορος θέσις τῶν δύο νέων ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνθα ἡ τύχη τοὺς ἐρρίψεν, πολλὴν ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ ἴσους δὲ καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως ἑκάστου. Ἡ φυσιογνωμία τροποποιεῖ τὸ πρόσωπον· καὶ τί ἐστὶ φυσιογνωμία; Ἡ ἐξωτερικὴ ἔκφρασις τῶν ἐσωτερικῶν αἰσθημάτων. Ἄς ὑποθέσωμεν τὸ αὐτὸ πρόσωπον εἰς δύο παῖδας κατὰ τὴν ὥραν τῆς γεννήσεώς των, καὶ ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ δύο αὐτοὶ παῖδες εἰσῆλθον εἰς τὴν ζωὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ θλιβεροῦ, ὁ δὲ διὰ τοῦ χαρμοσύνου αὐτῆς μέρους, καὶ ὅτι περιεστοιχίσθησαν ὁ μὲν ἐκ δυστυχημάτων,

ὁ δὲ ἐξ εὐτυχμάτων. Κατὰ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας των τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα, ἐνῶ ἄλλοτε εἶχον τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν, θέλουσιν ἔχει συσιογνωμίαν πολὺ διάφορον.

Ὁ Ἰωσήφ μονήρης, ἀνευ οἰκογενείας, ἀνατετραμμένος παρὰ ξένων, ἦτον σχεδὸν ὡς τις ἐξόριστος καὶ παιδιόθεν ἐγεύθη τὸν μὲ τὸ πικρὸν ἄλλας ἄρτον, περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ Δάντης. Ἦτον δὲ ὑψηλός, λεπτός, ὠχρός καὶ μελαγχολικός, φέρων μέλαινα καὶ μακρὰν κόμην, κατὰ τὰ ἔθως τῆς ἐποχῆς ἐκαίνης, καταπίπτουσαν βροστρυχηδὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ἐπρότιμα δὲ τῶν κομφῶν ἐνδύμάτων ἄτινα ἢ μικρὰ αὐτοῦ περιουσία τῷ ἐπέτρεπε νὰ φορῇ, ἐνδύματα καθύγρα καὶ ἀνευ κεντημάτων ἦτον δὲ ἀληθές, ὅτι ἡ κομφὴ κατασκευὴ αὐτῶν ἀνεπλήρου τὴν ἀπλότητά των, καὶ ὅτι, ὑπὸ ταπεινὰ ὑφάσματα, ὁ Ἰωσήφ Σκαμόζης ἐφαίνετο μεγαλοπρεπῆς μακρόθεν.

Ὁ δὲ εἰκοσαετής Γαετάνος Ῥωμανώλης ἦτον φαιδρός καὶ ἐσπούδαζε τὴν νομικὴν, σκοπὸν ἔχων νὰ γίνῃ δικηγόρος, ὅπως ἀφῆσθαι εἰς τὴν ἀδελφὴν του Βαττίαν, ἣν ἐλάτρευεν, ὅλας τὰς ὠφελείας, ὅσαι ἤθελον προκύβει μέχρι τῆς ὥρας τῆς ἀποκαταστάσεώς της, ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Ἀνατραφεὶς δὲ παρὰ τῆ οἰκογενεία του, ἐν μέσῳ περιποιήσεων τῶν ὁποίων ἐσφαιρεῖτο καὶ κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ὁ Ἰωσήφ, ἐθεώρει τὸν βίον ὑπὸ τὴν γελῶσαν αὐτοῦ ὄψιν. Ἦτον δὲ εὐειδής καὶ ἀνθηρός, εἶχε τὸ ὄμμα ζωηρὸν καὶ τοὺς ὀδόντας λευκοὺς, οὓς ἀπεκάλυπτε μειδίημα εἰλικρινές. Πῶς λοιπὸν οἱ δύο οὗτοι ἀντίθετοι χαρακτῆρες συνενδέθησαν τοσοῦτον; Πῶς ἡ φιλία τοῦ μελαγχολικοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ χαριέντος Γαετάνου κατέστη προαιμακὴ; Πῶς εἶχον ἓνα θάλαμον, μίαν τράπεζαν, καὶ, κατὰ τὴν παλαιὰν παράδοσιν τῶν στρατιωτῶν, μίαν κλίνην; Τοῦτο εἶναι ἐν τῶν μυστηρίων τῆς συμπαιθείας, τὴν ὁποίαν πολλάκις βλέπομεν μεταξὺ ἀντιθέτων ἀντικειμένων συνενόησαν τὴν ἰσχὴν μετὰ τῆς ἀδυναμίας, τὴν θλίψιν μετὰ τῆς χαρᾶς, τὴν πραότητα μετὰ τῆς βίας.

Οἱ δύο νέοι ἔμεινον ἐπὶ μικρὸν σκεπτικαί.

Ἐπὶ τέλους ἀνυψώσας ὁ Ἰωσήφ τὴν κεφαλὴν

— Τί σκέπτεσαι; ἠρώτησε.

— Φεῦ! ἀπεκρίθη ὁ Γαετάνος, διαλογίζομαι τὸ τρομερὸν συμβάν τοῦ δυστυχοῦς Ἀντωνίου ἐὰν συνέβαινον εἰς ἓνα ἐξ ἡμῶν, θὰ ἀπεχωριζόμεθα διὰ παντός.

— Παράδοξον! εἶπεν ὁ Ἰωσήφ, τὰ αὐτὰ ἐσυλλογιζόμεθα καὶ ἐγώ.

— Καὶ ὅτι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γαετάνος τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν φίλον του, τὸ θελκτικώτερον μου ὄνειρον θὰ κατεστρέφετο.

— Περὶ τίνος ἀνείρου ὁμιλεῖς;

— Περὶ τῆς ἐλπίδος ἐκαίνης, περὶ τῆς ὁποίας πολλάκις σὲ ὠμίλησα, ἥτις θέλει μεταβάλλει τὴν φιλίαν μας εἰς συγγένειαν καὶ μᾶς ἀποκαταστήσει ἀδελφούς.

— ὦ, ναὶ, ἀνερώνητε μελαγχολικῶς ὁ Ἰωσήφ, ἡ Βαττίνα!

— Ἐὰν ἤξευρες πόσον εἶναι εὐμορφῆ, Ἰωσήφ, ἐὰν ἤξευρες πόσον σὲ ἀγαπᾷ . . .

— Ἀνόνται πῶς μὲ ἀγαπᾷ ἐνῶ ποτὲ δὲν μὲ εἶδε; — Ἀὐτὸν σὲ εἶδε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου; δὲν σὲ ἐγνώρισεν διὰ τῶν ἐπιστολῶν μου;

Ὁ Ἰωσήφ ὑψώσε τοὺς ὤμους.

— Ἀκουσον, ἐπανελάβεν ὁ Γαετάνος στοιχηματίζω . . .

— Τί;

— Εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν σὲ εἶδε ποτέ.

— Καὶ λοιπὸν;

— Στοιχηματίζω λοιπὸν ὅτι ἐὰν ποτὲ σὲ ἀπαντήσῃ θὰ σὲ γνωρίσῃ.

— Ἐλα δὲ ἀλλὰ, πρὸς τί ὅλα ταῦτα τὰ σχέδια; ἤξεύρω ὅτι ἡ πατὴρ σου δὲν θέλει νὰ δώσῃ τὴν Βαττίαν εἰμὴ εἰς ἔμπορον.

— Προτιμᾶσαι τοῦ ἐμποροῦ σὺ ὡς εὐγενής.

— Ὁραῖος εὐγενής φέρων λευκὸν οἰκόσημον! εἶπεν ὁ Ἰωσήφ σείσας τὴν κεφαλὴν. Ὅχι, ἀγαπητέ μου Γαετάνε, ἅς κάμωμεν, ἄλλους συλλογισμοὺς δυναμένους νὰ πραγματοποιηθοῦν.

— Τίνας;

— Ἐν πρώτοις νὰ μὴ ἀποχωρισθῶμεν ποτέ.

Ὁ Ἰωσήφ ἔσπευσε τὸ αὐτὸ δὲν θέλει ταραξεί διόλου τὸν βίον σου, ἐν ὅπῳ ἡ φιλία σου δι' ἐμὲ θὰ διακρίσῃ. Ἀνάμμι νὰ σὲ ἀκολουθῶ πανταχοῦ δὲν ἔχω οἰκογένειαν, μάλιστα ἔχω πατρίδα. Τί μὲ ἐνδιαφέρουν οἱ ἄνθρωποι μετ' ὧν συζῶ, οἱ τόποι ὅπου διατρίβω; Ὅταν παύσῃς νὰ μὲ ἀγαπᾷς, ἐὰν ποτὲ σὲ γίνω ἐπαχθής, εἰπέ το καὶ τότε τὰ σώματά μας θέλουσιν διαχωρισθῆ, ἐπειδὴ αἱ καρδίαι μας δὲν θέλουσιν πλέον συμπάλλει.

— ὦ! ποῖος κακὸς δαίμων σ' ἐμπνέει τοιαύτας θλιβεράς ιδέας; ἀνέκραξεν ὁ Γαετάνος. Φίλε μου, ἐν καὶ μόνον πράγμα θέλει μᾶς ἀποχωρίσει, πιστευσέ το, ἐὰν φρονῆς ὡς ἐγώ.

— Ὅποιον;

— Ὁ θάνατος!

— Ἐὰν λοιπὸν σκέπτεσαι ὡς ἐγώ, ἐπανελάβεν ὁ Ἰωσήφ, ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν θέλει μᾶς ἀποχωρίσει παντελῶς.

— Ἐξηγήσου.

— Πιστεύεις ὅτι ὑπάρχει τι ἐπιζῶν ἐν ἡμῖν;

— Ἡ θρησκεία μᾶς τὸ ὑπόσχεται, καὶ ἡ καρδία τὸ λέγει.

— Πιστεύεις τῷ ὄντι τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς;

— Τὴν πιστεύω.

— Λοιπὸν, φίλε, δὲν μᾶς μένει, εἰμὴ νὰ συνδεθῶμεν δι' ἐνὸς ὄρκου, δι' ἐνὸς τῶν ὄρκων, αἰτινες ὑποχρεοῦν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ, ἐὰν ὁ εἰς ἐξ ἡμῶν ἀποθάνῃ, τὸ σῶμα μόνον θέλει ἀφήσει τὸ σῶμα, ἡ δὲ ψυχὴ θέλει μένει πιστὴ εἰς τὴν φιλίαν, διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον αἰσθάνεται ἀγάπην ἐν ἡμῖν δὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ ψυχὴ.

— Νομίζεις ὅτι ἡ πρότασίς σου δὲν ἰσοδυναμεῖ μὲ ἰσοσυλίαν; ἠρώτησεν ὁ Γαετάνος.

— Νομίζω ὅτι δὲν ἀμαρτάνει τις ζητῶν νὰ διασωσῇ ἀπὸ τὸν θάνατον τὸ ἀγιώτερον τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, τὴν φιλίαν.

— Ἡμεῖς, Ἰωσήφ, εἶπεν ὁ Γαστάνος τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν φίλον, ἃς εἴμεθα φίλοι καὶ εἰς τοῦτον καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

— Περίμενε, ἐπανελάβεν οὗτος. Καὶ ἐγερθεὶς ἔλαβε τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς κλίνης κρεμάμενον σταυρὸν, καὶ θείξ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐπέθεσε τὴν χεῖρα καὶ εἶπε·

— Μὰ τὸ αἶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁμνῶ εἰς τὸν ἀδελφόν μου Γαστάνον Ῥωμανῶλτην ὅτι, ἐὰν ἀποθάνω πρῶτος, εἰς ὅποιον τόπον πέσῃ τὸ σῶμα, σβυσθῇ ἢ ἀναπνοῇ καὶ πάυση ἢ ζωὴ μου, ἢ ψυχὴ μου θὰ ἐπανεέλθῃ νὰ τὸν εὕρῃ διὰ νὰ εἰπῇ ὅ,τι εἶναι δυνατόν νὰ εἰπῇ τις περὶ τοῦ μεγάλου τούτου μυστηρίου, τοῦ καλουμένου θανάτου... Καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἰωσήφ ἀτενίσας εἰς οὐρανὸν μὲ βλέμμα πλήρες πίστεως καὶ εὐσεβείας, τὸν ὅρκον τοῦτον ὁμνῶ μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι δὲν προσβάλλει διόλου τὰ δόγματα τῆς καθολικῆς Ἀποστολικῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἐγεννήθην καὶ ἐν ᾗ ἐλπίζω ν' ἀποθάνω.

Ὁ Γαστάνος θείξ ὁμοίως τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐπανελάβεν αὐτολεξεί τὸν ὅρκον. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἐφώνησε τὴν τελευταίαν λέξιν ἐκρούσθη ἡ θύρα.

Καὶ οἱ δύο νέοι ἀσπασθέντες ἀλλήλους ἔκραξαν συγχρόνως, — εἰσελθε.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΔΥΟ ΓΑΛΛΙΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ

Περὶ Ἑλληνικῶν ὑποθέσεων.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν δύο ἐν Γαλλίᾳ δημοσιευθείσας διατριβάς περὶ Ἑλληνικῶν ὑποθέσεων καὶ ἡ μὲν πρώτη, ἡ περὶ τῶν τάφων τῶν αὐτοκρατόρων Κωρσταντινοῦ πόλεως ἐπιγραφομένη, συνεγγράφη ὑπὸ τοῦ Κ. Brunet de Presle, γνωστοῦ καὶ παρ' ἡμῶν διὰ τὸ σφῶν ἰδίως αὐτοῦ σύγγραμμα τὸ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, ὅπερ ἐστέρηθη καὶ παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας· ἡ δὲ ἄλλη, ἀφορῶσα εἰς τὴν ὑπὸ Σπυρίδωνος Τριζοῦπη Ἰστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ἔργον ἐστὶ τοῦ οὐχ ἥττορ γνωστοῦ Κ. Egger, ἐγκρατοῦς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης, καὶ παρεπιστημιακοῦ αὐτῶν καθηγητοῦ ἐν Παρισίῳ. Τὰς διατριβάς ταύτας μεταφρασθεῖσας παραθέτομεν ἐνταῦθα, οὐ μόνον ὡς ἀξίας λόγου ἀλλ' ὡς καὶ διότι ἐν αὐ-

ταῖς καταφαίνεται ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐνοία ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν τούτων (α). Τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας τῶν κατοίκων τῆς Ἑσπερίας καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐνδείξιν ἀγαπᾶμεν γὰ καταδεικνύομεν· διότι, εἰ τὰ κατὰ τὸν παρόντα χρόνον μεγαλοεργήματα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τιμῶσι τὴν διάνοιαν αὐτῆς, ἢ κατ' ἔθρονος ὕψους ἄλοκληροὶ καταγορὰ, ἣτις ἄρδην ἐπελθοῦσα ὡς λάβρος χεῖμαρρος, ἀλίγον δεῖν κατεπόντιζεν ἡμᾶς, μικρὸν μαρτυροῦσι, λέγομεν τοῦτο μετὰ πολλῆς θλίψεως, ὑπὲρ τῆς προαιρέσεως αὐτῆς. Ἡ περὶ ἡμῶν κρίσις θεμελιωθεῖσα ἐπὶ κατόρων ἀλλῶν ἢ τῶν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης παραδεχόμενων, ἀπέβη σφαλῆρὰ καὶ ἄδικος. Οἱ ἔθνοι μάλιστα ὅσοι ἀσχολοῦνται περὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀνάγκη γὰρ τηρήσωσι καὶ ἄλλους τινας κατόρους· διότι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἴδιον ἔχον ἴδιον καὶ ἴδιον χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ γλώσσαν πάντη ἕνῃ πρὸς τοὺς κείτους τῶν Εὐρωπαίων, ἀπαιτεῖ καὶ ἴδιαν κρίσιν καὶ ἐρευναν (α).

Ἡ διατριβὴ τοῦ Κ. Egger, πλὴν τῆς δικαίας κρίσεως περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Κ. Τριζοῦπη, ὑπάρχει καὶ ὡς τις διαμαρτήρησις κατὰ τῆς συγχρόνως ἐκδοθείσης ἐν Ἀθήναις κατακρίσεως τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ὑπὸ τοῦ Κ. Κοτζίᾳ. Ὁ Κ. Κοτζίᾳς, εἰ καὶ καθηγητῆς τῆς περὶ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῶν πραγμάτων ἀσχολουμένης ἐπιστήμης, ἐπιλήσμων γενόμενος τοῦ κυριωτέρου αὐτῆς ἀξιώματος, κατέβη εἰς συζήτησιν, καὶ συζήτησιν δυστυχῶς πικρόχολον, μικρολογιῶν, περὶ ἃς ἀδύνατον γὰρ μὴ ἀμαρτήσῃ, ὡς ὀρθῶς λέγει καὶ ὁ Κ. Egger, καὶ ὁ ἀκριβολογώτερος τῶν ἱστορικῶν. Ναι μὲν ἀναγκαῖα ἡ ἐπανόρθωσις τῶν ἡμαρτημένων· διότι τότε μόνον προκύπτει ἡ πιστὴ τῶν γεγονότων ἐξιστόρησις· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς σοφὸς ἐπικριτῆς, ἵνα μὴ ἐλισθῆσιν περὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ἐξιστάσει πρὸ πάντων μετὰ τοῦ Ἀλικαρνασσέως, τίνες ἐγένοντο αἱ προαιρέσεις τοῦ τε βίου καὶ τοῦ λόγου τοῦ ἱστοριογράφου. Φροδοῦμεν ἄρα

(α) Ὁ Κ. Brunet de Presle ὡς καὶ ὁ Κ. Egger λαλοῦσι τὴν ἡμετέραν καθολικισμένην, εἰ καὶ μήποτε ἐπισκέψαντες Ἑλληνικὴν γῆν· ὁ πρῶτος μάλιστα μετεφράσας καμψῶς ἐξέδωτο Les maximes de la Rochefoucauld. Ἦν δὲ καὶ ἐπιστάτης τοῦ φιλελληνικοῦ κέντρου Fauriel τοῦ συλλέξαντος καὶ δημοσιεύσαντος τὰ Κλειψτικὰ ἔργα.

(α) « C'est un peuple (le peuple grec) ayant des idées si arrêtées et des usages si distincts des nôtres, que pour pouvoir réussir à le régir, il faut laisser en Europe son vieil homme et devenir Grec de cœur et d'âme, c'est-à-dire n'aimer que ce qui est grec, et avoir même un certain mépris pour l'Occident, tout en étant prêt à profiter de quelques parties de sa civilisation. Un peuple qu'on ne peut pas transformer à sa guise en européen, ne peut pas être mis au nombre de ces peuples bâtardz, tels que ceux de l'évêché de Bâle, de la Savoie ou de la Belgique, dont la nationalité peut être abandonnée à la décision d'un congrès de souverains. » La Turquie d'Europe par Ami-Boué, tom. 2 pag. 19 — 20.